

N:o 14.

Af Friherre af Ugglas: Om anslag till anordnande af en handtverksskola för blindá.

Uti betänkande, som den 17 December 1880 afgafs af de för blindundervisningens ordnande särskildt tillsatta komiterade, föreslås inrättande af tre slags undervisningsanstalter för blindá, nemligen blindskolor, blindinstitut och handtverksskolor. Af sådana anstalter ännas för närvarande, såsom bekant, endast ett institut, afsedt för 60 blindá. Visserligen vore det i hög grad önskvärdt att åt detta institut redan nu kunna gifva den utveckling och den anordning, som komiterade ansett nödiga, om en sådan anstalt fullständigt skall kunna fylla sitt ändamål, men då frågan derom, likasom rörande den egentliga s. k. blindskolan, på det närmaste sammanhänger med åtskilliga andra frågor, såsom obligatorisk undervisning för blindá barn, en del af utgifternas bestridande genom landsting och stadsfullmäktige, nya byggnader m. m., hvilka frågor erfordra en noggrann pröfning af Kongl. Maj:t, innan de framläggas för Riksdagen, har jag icke velat ifrågasätta, att Riksdagen, på enskild motionärs förslag, härom skulle fatta beslut. Men då den tredje bland de af komiterade föreslagna undervisningsanstalter icke har något oskiljaktigt sammanhang med de tvenne andra, utan kan alldeles oberoende af dessa anordnas, har jag ansett mig med något hopp om framgång kunna redan nu påräkna Riksdagens uppmärksamhet för en sådan anstalt, helst denna afser att komma till hjälp de må hända mest beklagansvärda blindá, eller de, hvilka först vid äldre år förlorat synförmågan, och för hvilka för närvarande icke finnes något tillfälle att erhålla en efter deras belägenhet afpassad undervisning.

Hänvisande i öfrigt till hvad komiterade pag. 29—32 i ofvan omnämnda, härvid fogade betänkande yttra angående handtverksskolor för blindá, får jag värdsamt föreslå,

att Riksdagen ville för år 1883 anvisa ett belopp af 7,000 kronor för att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med komiterades förslag och på sätt Kongl. Maj:t eger att närmare bestämma, anordna en handverksskola för blinda.

Stockholm den 28 Januari 1882.

Gust. af Ugglas.

Transumt af underdånigt betänkande och förslag till blindundervisningens ordnande, afgifvet af dertill i nåder utsedde komiterade den 17 December 1880.

3.

Handverksskolor för blinda.

Enligt hvad förut är anfördt skulle sådana personer, hvilka först vid mognare ålder förlorat synförmågan, i särskildt inrättade arbetsskolor erhålla undervisning i något nyttigt och lämpligt handverk och derigenom sättas i tillfälle att utöfva en gagnande verksamhet och undgå att falla sina närmaste eller kommunerna till last. Derjemte bör handverksskolan meddela undervisning i läsande och skrivande af »blindskrift», för att dymedelst sätta lärjungarne i tillfälle att, äfven efter synförmågans förlust, underhålla och förkofra det vetande, de redan inhemtat.

I saknad af fullständiga statistiska uppgifter rörande de blinda, hvilka uppnått den ålder, att de ej kunna med fördel intagas i blindinstitut, är det icke möjligt att bestämdt angifva, huru många handverksskolor kunna vara för vårt land erforderliga. Till en början torde det vara tillräckligt, att en dylik anstalt inrättas; sedan den kommit i gång, lär erfarenheten snart komma att visa, om och i hvad mån flere sådana äro af behovet påkallade.

Då blindhet vid äldre år ofta orsakas af något tillfälligt yttre våld, och den med bergsprängning och dylika arbeten sysslade befolkningen företrä-

desvis är utsatt för yttre skador å ögonen, hafva komiterade förestält sig, att den första handtverksskolan helst borde förläggas till någon stad inom de delar af landet, der bergsbruk i större omfattning idkas.

Handtverksskolan synes i likhet med de öfriga blindundervisningsanstalterna böra stå under uppsigt och ledning af en af Eders Kongl. Maj:t tillsatt styrelse, hvilken skulle ega att antaga för undervisningen behöfliga lärare.

Så vidt man af hittills vunnen erfarenhet kan döma, äro korgmakeri, borstbinderi och åtskilliga flättningsarbeten de yrken, som företrädesvis lämpa sig för äldre blinda, och då *en* person sällan eller aldrig kan meddela undervisning i alla dessa yrken, torde vid handtverksskolan behöfvas åtminstone två lärare — ett behof, som antagligen lärer komma att betingas jemväl af lärjungarnes antal. Af dessa lärare bör åtminstone en kunna meddela undervisning i läsande och skrivande af blindskrift, och synes denne lärare tillika lämpligen böra vara skolans föreståndare.

Fullt skicklige lärare i handtverksskola torde svårigen kunna erhållas för lägre årsaflöning än 1,200 kronor, hvarjemte dem borde beredas bostad inom skolans lokal och fri ved. I likhet med öfrige blindlärare synas äfven desse efter vissa år böra komma i åtnjutande af löneförhöjning, hvilken komiterade våga föreslå till 250 kronor efter 5 och ytterligare 250 kronor efter 10 års väl vitsordad tjänstgöring.

Skolans föreståndare torde såsom godtgörelse för de särskilda bestyr, honom i sådan egenskap skulle åligga, såsom ekonomisk förvaltning m. m., böra erhålla ett årligt arfvode af förslagsvis 300 kronor.

Då antalet af de blinda, som handtverksskola bör mottaga, för närvarande ej kan med någon säkerhet beräknas, och då man här i landet ännu icke eger någon erfarenhetsgrund för bedömande af den tidrymd, som i medeltal kan åtgå för inhemtande af den undervisning, skolan bör bibringa — något som i öfrigt måste vara olika allt efter de blindas olika begåfning och arten af de handtverk, åt hvilka de egna sig — torde det tills vidare böra öfverlemnas åt skolans styrelse att pröfva, huru många blinda må i anstalten intagas, och huru länge det må tillåtas de intagne att der qvarstanna.

De skäl, som hufvudsakligen föranledt komiterade att föreslå, det blindskolornas och blindinstitutens lärjungar skulle inom anstalterna hafva bostad och underhåll, nemligen det nödvändiga afseendet på lärjungarnes ungdom och svårigheten för dem att i sin hjälplösa belägenhet finna nödig vård utom anstalten, föreligga icke, eller åtminstone icke i lika hög grad, då fråga är om handtverksskolorna, som äro afsedda blott för äldre personer. Komiterade anse sig derfor böra föreslå, att lärjungarne vid handtverksskola må

vara skyldige att sjelfva skaffa sig bostad utom skolan och sörja för sitt uppehälle, hvarvid de af föräldrar och målsmän eller af vederbörande fattigvårdssamhälle böra hafva att påräkna erforderligt understöd.

Hvad åter beträffar frågan om sättet för dessa skolors upprättande, torde man svårigen kunna lägga någon del af kostnaden på landstingen eller andra lokala myndigheter, då obligatorisk undervisning ej lämpligen kan stadgas för blinda, som utträdt ur blindskoleåldern, och då handtverksskolorna endast kunna komma att utgöra ett ringa fåtal samt äro afsedda att mottaga lärjungar från hela riket. På grund häraf synes det vara ändamålsenligast, att staten öfvertager kostnaderna för lokals anskaffande och undervisningens bestridande vid dessa skolor. Skolans utgiftsstat skulle enligt uppgjord beräkning efter ofvan angifna grunder erhålla följande utseende.

Förslag till utgiftsstat för handtverksskola för blinda.

Hyra för lokalen	Kr. 1,800: —
två arbetslärare à 1,200	» 2,400: —
föreståndarens arfvode	» 300: —
undervisnings- och arbetsmateriel	» 500: —
ved och lyshållning	» 900: —
en tjenare	» 600: —
diverse utgifter	» 500: —
	<hr/>
	Summa kronor 7,000: —

Då handtverksskolan för sin verksamhet ej synes kräfvat någon större eller på särskildt sätt inredd lokal, torde den, åtminstone till en början, utan olägenhet kunna inrymmas i en förhyrd lägenhet.

Någon fullt tillförlitlig grund för beräkning af hyreskostnaden har af lätt insedda skäl ej funnits att tillgå. Men betänker man, att för skolan erfordras åtminstone följande lägenheter: två större salar för arbetsundervisningen, en sal för undervisning i läsande och skrifvande af blindskrift samt förvarande af därför erforderlig undervisningsmateriel, två samlingsrum för lärjungarne, bostäder åt lärarne, rum för en tjenare samt nödiga materialrum och uthus, så läser det föreslagna hyresbeloppet 1,800 kronor icke kunna anses vara för högt.

Tydligt är, att utgiftsstaten, i händelse rätt till löneförhöjning beviljas lärarne, kommer att något ökas.